

РЕЦЕНЗИЯ

за научноизследователската и преподавателска дейност

- на д-р Радка Мирчева Стаматова
- кандидат за академичната длъжност "доцент" в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“-Бургас по: област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, научна специалност 05.07.01. „Теория на възпитанието и дидактика (Андрагогия и методика на възпитателната работа)“

Рецензент: Ирина Колева Колева, проф. д-р – СУ „Св. Климент Охридски“

професионално направление 1.2. Педагогика /Теория на възпитанието и дидактика

E-mail – kolevairina@yahoo.com

❖ История на конкурсната процедура:

Конкурсът за заемане на академичната длъжност „доцент“ е в област на висше образование : 1.Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, научна специалност 05.07.01-“Теория на възпитанието и дидактика” (Андрагогия и методика на възпитателната работа). Обявен е в Държавен вестник, брой 47/06.06.2014г. от Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ за нуждите на катедра „Педагогика и психология“ на Факултета по обществени науки.

Конкурсната процедура се провежда по Заповед на ректора на Университет „Проф.д-р Асен Златаров“- № РД-307/26.10.2017 г.

Рецензията е изготвена в съответствие със Заповед № РД- 351/28.11.2017 г., в която е отбелязано, че като критерий за оценка да се приложи „Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“- Бургас“ с последни изменения от 24.10.2013 г.

На основание на чл. 68 ал.1 от от този Правилник, наричан отгук нататък **ПУРПНСЗАД на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“** кандидатът ще бъде оценяван в съответствие на чл.27 от ЗРАСРБ и въз основа на посочените в чл. 67 ал.1 и 2 от **ПУРПНСЗАД** изисквания и документи.

I. Обща характеристика и професионална биография на кандидата

Кандидатът за академичната длъжност "доцент" на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“-Бургас по: област на висше образование 1. Педагогически науки,

професионално направление 1.2. Педагогика, научна специалност 05.07.01. „Теория на възпитанието и дидактика (Андрагогия и методика на възпитателната работа)”, д-р Радка Стаматова е завършила през 1977 г. специалност “Предучилищна педагогика” в Институт за детски и начални учители „Хр. Ботев”-Бургас. От 1984г. е магистър-педагог с допълнителна специалност – „ Български език“ на СУ “Св. Климент Охридски”. През 2006 г. е придобила образователната и научна степен “доктор по педагогика” по научната специалност **05.07.03. „Методика на обучението по природознание”** (СНС по педагогика при ВАК).

Д-р Радка Стаматова работи на ОТД от 1991 г досега като старши учител I-IV клас в ОУ „Васил Априлов”- Бургас. От 1979 до 1991 г. е работила като директор на ЦДГ – кв. Горно Езерово, ЦДГ № 24 и ЦДГ № 11. През 2009 и 2010 г. е била консултант на екологични клубове и преподавател на възрастни за обучение по ограмотяване на граждански договор, съответно към Община Бургас и ОУ „В. Априлов”- Бургас.

Работила е като преподавател **на граждански договор** в университет „Проф. д-р Асен Златаров” през учебните години 2008/2009, 2009/2010, 2010/2011, 2011/2012. В несъответствие на издадената академична справка, в своя CV кандидатката е посочила, че е в договорни отношения с Университета към настоящия момент – м. август 2014 г. Д-р Радка Стаматова, съобразно придобитата си научна специалност е обучавала студентите на ОКС „Бакалавър” и ОКС „Магистър” по следните учебни дисциплини:

2008/2009 „Методика на обучението по природознание и родинознание” и „Хигиена и здравно възпитание” – 212 часа

2009/2010 „Методика на обучението по природознание”, „Технология на природознанието и екологията”, „Основи на обучението по природознание и родинознание” „Основи на природознанието и родинознанието” и „Основи на природознанието и екологията” – 497,4 учебни часа

2010/2011 „Природознание” и „Методика на обучението по природознание и родинознание” – 240 учебни часа

2011/2012 „Методика на обучението по природознание и родинознание” – 100 учебни часа.

Четените дисциплини / по учебни програми/ не съответстват на профила на обявения конкурс. Д-р Стаматова не е подлежала на атестация и не е участвала в институционална и програмна акредитация. Преподавателската дейност на кандидата е в областта на методиката на обучението по природознание и родинознание.

Д-р Стаматова се е квалифицирала през 2007 г. в обучение към НППЦ по тема „Стрес. Справяне със стреса” и в курс на МОН за работа с деца със СОП. Това са тематични програми за квалификация на учители. През 2004 г. е участвала в курс по „Методика на обучението по БДП (I-IV клас)” на ТУ-София; в курс по „Базови и специални компютърни умения” през 2006 г. През 1993 г. е завършила курс на СУ „Св. Кл. Охридски” за обучение по здравно образование. През 1999 г. е придобила първа ПКС.

Това е степен, свързана със заемане на длъжността – учител в системата на предучилищното и училищното образование. Поради тази причина няма да взема предвид този тип квалификации: тематични / поддържаща квалификация/ и за кариерно развитие на учители, директори други педагогически специалисти.

Надграждащата квалификация на д-р Радка Стаматова е по посока на нейното професионално развитие в сферата на предучилищното и училищното образование. Нейната ангажираност като консултант на екологични клубове е несъмнено признание от страна на Община Бургас. Представената справка обаче **няма отношение към посочените в чл. 67 на ПУРПНСЗД на Университет „Проф. д-р Асен Златаров” изисквания и документи.**

II. Дидактическа рефлексия на научната продукция на кандидата.

Няма да бъдат рецензирани представените 2 учебни помагала за ученици I-IV клас и статиите във вестници. Те преекспонират тези от докторската дисертация на кандидата.

За конкурса д-р Стаматова е представила списък със 79 заглавия, които е публикувала след защитата на докторската си дисертация. От тях пет са в съавторство и 74 самостоятелни.

От тях кандидатът е определил като: монографии – 5, студии - 21, методически пособия за учители - 2, статии в годишници и списания – 19 и 28 доклада. Изискванията за обем и съдържание на студия не са удовлетворени в публикациите под номера 52, 59, 60, 62,63, 64....73, 76,77. Посочените под номер 30 и номер 53 монографии са в обем съответно от 38 и 44 страници и не отговарят на изискванията за такава. Налице са многоспектърни разработки в различни области на научното познание: обща дидактика, методика на обучението по природо и родинознание, специална педагогика, социална педагогика (произход и превенция на зависимости), андрагогика; Отсъства център на научните изследвания и съответно приноси моменти по профила на конкурса, в противоречие на изискванията по чл. 67(1) т. 3 **на ПУРПНСЗД на Университет „Проф. д-р Асен Златаров”,** а именно : „трудовете и публикациите да са по профила на обявения конкурс, тясно специализирани»

Предложените за рецензиране 5 статии в съавторство доказват умение на кандидата за научно- изследователска работа в екип. Д-р Радка Стаматова притежава 48 цитирания в 18 публикации на национални и международни научни форуми / **по собствена справка**/. Необходимо е да се позове за цитирания на национално представени източници и институции, както и на международните системи за *импакт фактор*. От справката за собствени цитирания (44 на брой) – CD., тринадесет са на един и същи автор, две - от докторанти на същия автор. Няма цитати в международни научни траектории и факти за хирш индекс.

Основни теми, обект на трудовете на д-р Радка Стаматова са:

- проблемите на екологичното образование и спецификата на обучение на учениците от първи до четвърти и от пети до седми клас;

- формирането на устойчива връзка човек-природа за възпитаване на отговорно поведение в начална училищна възраст;
- интеграцията на деца със СОП - методология и възможностите на включващото образование за пълноценната им реализация в образователния процес;
- проблемите на наркозависимите младежи и възможностите на училището и семейството за превенция на риска;
- значението на семейството и отговорността на родителите за формиране на умения за здравословен начин на живот и хармонична личност в предучилищна и начална училищна възраст;
- необходимостта от адаптиране на образователни стратегии за деца билингви и мотивиране на учителите, работещи в условията на мултикултурна учебна среда;
- развитието на хуманността, чувството за хумор и любовта към родния край у малкия ученик като качества на личността и условие за успешна житейска реализация;
- развиващите функции на изкуството и фолклора за превенция на детската агресия;
- проблемите на младите учители при реализацията им и етико-педагогическите проблеми в професионализма на педагогическите кадри.

Д-р Стаматова изследва проблеми, като ги интерпретира в контекста на отговорността на учителя и родителя за хармоничното развитие на детето от предучилищна и начална училищна възраст.

Публикациите в полето на андрагогията са от 2014, в която са публикувани 8 материала (64, 71, 72, 73, 76, 77, 78, 79). Те са спорадични, не са тематично и проблемно обвързани и както ще бъде доказано в раздел *IV* не съдържат приноси моменти по профила на конкурса. */ПУРПНСЗАД на Университет „Проф. д-р Асен Златаров” /*

III. Учебно-преподавателска дейност

Д-р Радка Стаматова е преподавала на ОКС „Бакалавър” следните дисциплини: „Хигиена и здравно възпитание” (на студентите от специалности ПНУП, НУПЧЕ и ПУПЧЕ), „Методика на обучението по природознание и родинознание” (специалност ПНУП) „Основи на природознанието и родинознанието” (специалности ПНУП и НУПЧЕ), по които представя разработени осем учебни програми. Те не са по профила на обявеният конкурс и не са одобрени от катедра „Педагогика и психология”. Всички учебни програми са приети от катедра : „Обществени и природни науки“

Била е четири години преподавател на хонорар към Университет „Проф. д-р Ас. Златаров”, включително и базов учител на студентите от специалности ПНУП и НУПЧЕ.

IV. Оценка на основните научни приноси на кандидата

Научно – приложените изследвания на д-р Радка Стаматова са реализирани в няколко направления:

➤ Екологично и здравно образование

- ✚ Разработена е и е експериментирана в педагогическата практика „Система за екологично образование в I-IV клас”, диференцирана по класове с акцент върху междупредметното взаимодействие и с оригинални познавателни, занимателни и здравно-екологични задачи. Системата е обоснована педагогически и дидактически.
- ✚ Предложена е и е описана въз основа на дългогодишна опитна работа конкретна дидактическа технология за обучение по природознание- „Роден край“, „Околен свят“ и „Човекът и природата“, с акцент върху интерактивни и практически дейности.
- ✚ Проучени и разработени са проблемите на здравното образование и възпитание в методическите пособия за учители, съдържащи разнообразие от познавателни задачи и ефективна организация, които са полезни и непосредствено приложими в практиката в днешните условия, тъй като са съобразени с тогава действащите ДООИ /МОН/, с действащите учебни програми и учебници.
- ✚ Изказаните идеи, становища и предложения по проблематиката - екологично и здравно образование са насочени към повишаване ефективността на образователен процес в системата на средното и висшето образование.
- ✚ (Приносите са потвърдени от доц. дпн Здравка Костова – специалист по екологично образование в нейн отзив. Достоверно в синтезиран вид отразяват анотациите на д-р Стаматова за монография № 29).

➤ Дидактика и Теория на възпитанието

- ✚ Приведена е теоретична аргументация чрез направен анализ на ДООИ / по товава действащите/ за учебното съдържание по учебната дисциплина „Природознание” – „Роден край”, „Околен свят”, „Човекът и природата” (I-IV клас), с акцент върху интерактивни и практически дейности, отнасящи се до възпитанието на учениците. Анализирани и оценени са действащите учебници от гледна точка на ефективно екологично образование и възпитание (монография, № 29).
- ✚ Разработен е дидактически технологичен модул за трансфер на традиционни уроци във “видеолизиран (използвано е това понятие)” учебни занимания за натрупване на съответните знания и изграждане на екологичновъзпитание (монография, № 29).

- ✚ Извършен е принос към развитието на теорията и практиката на екологичното образование на учениците от V-VII клас чрез разработена експериментална система от занимателни, проблемно-познавателни и практико-приложни елементи в обучението по „Човекът и природата”и „Биология и здравно възпитание”, включително чрез таблична визуализация, в която е синтезиран дидактико-съдържателен модул (студия, № 30).
- ✚ Изграден е и е предложен модул за създаване на адаптираща социална програма, отнасяща се до обучението на деца-билингви и са обобщени етапите на изменение на окръжаващата среда. За повишаване на ефективността на овладяването на езика от децата се препоръчва дидактически похват – рационално съчетаване на индивидуалните форми на организация на образователния процес с колективните и груповите (публикация № 66).
- ✚ Предложена е програма за здравословен начин на живот, отнасяща се до семейството като фактор за възпитание. Разработена е ергономична програма за родители и деца с цел информиране и предпазване от вредни за здравето поведенчески прояви (публикация № 70).
- ✚ Изследвана е проблематиката за използването на хумора, като “метод” за обучение в предучилищна възраст и са апробирани и систематизирани няколко постулата за педагогическата практика в семейна среда (публикация № 74).
- ✚ Обосновава се тезата, че училището само по себе си не създава стимули за развитие и се представя теза, че “най-важните стимули идват от субективните желания на индивидите „(публикация № 75).
- ✚ Чрез експериментално изследване и теоретичен анализ на резултатите се обосновава ролята на училищната оценка, като „подбудител на учебната дейност и нейното място в системата на мотивация за учене“ (публикация № 35).
- ✚ В това направление се дискутират концепти, съотнесени към научна област:
 „ Методика на възпитателната работа“ : превенция на насилието и методи за взаимодействие в училището с подкрепа на семейството (публикация № 67),
 разкриване на потенциала на театралното изкуство и фолклора за нравственото възпитание на децата и превенция на агресията (публикации № 49 и 54)
 нравствено, екологично възпитание и чрез труд (публикации № 50, 7, 16, 22, 25,
) .

➤ ***Проблеми на младежите с наркозависимост и възможност за превенция и корекция със съдействието на училището***

- ✚ Извършено е изследване чрез метод - „беседа” с наркозависими в бургаския затвор по време на работата на д-р Стаматова като педагог по проект за ресоциализация на лишените от свобода (студия, № 47).
- ✚ Направен е опит за свеждане на дидактически модел за превенция и превъзпитание на младежите с наркозависимост, с акцент върху неподготвеността на обществото да ги приеме отново, както и опит да се създаде методика за обнадеждаване на пострадалите. (студия, № 53).

- ✚ Обоснован е практико-приложен модел : „От теория към практика” и са разработени четири методически единици на теми за свободноизбираема подготовка по здравно и екологично възпитание от IV до XI клас.
- ✚ Прави впечатление, че трите публикации по това направление, определени в табл. 2 като андрагогически (№ 47, 53, 60) всъщност се отнасят към проблема „зависимости – причини и възможности за превенция и лечение” и включват споделен от кандидата опит от участие в проект към община Бургас с лишени от свобода наркозависими. Научни изследвания в областта на андрагогическото научно познание категорично не се откриват. Нещо повече – в анотацията за публикация № 53 (с. 7 от документ Анотации и приноси) кандидатът д-р Р. Стаматова представя научното знание и неговите субекти чрез следния изказ: „С тази монография е направена решителна крачка от теорията на андрагогическата наука към житейските практически проблемни ситуации...В съдържанието на монографията липсват наказания и упреци, няма банални статистически данни, *липсва непонятна научна фактология*, с която да се отегчава читателя. Методологическите аспекти са поднесени разбираемо, сведените данни имат добър възпитателен момент.”.

➤ ***Проблеми на младите учители при реализацията им и етико-педагогическите проблеми***

- ✚ Анализирани са социално-психологически аспекти на професионални компетентности на педагогическите специалисти, включващи : потребности, интереси, познавателна мотивация и професионална удовлетвореност. Синтезирани са изисквания към висшето училище за изготвяне на система за професионален подбор.
- ✚ Изследователската дейност в това направление завършва с препоръка за подобряване на сътрудничеството между висшето училище ,базовите учители и директори на образователни институции. (публикация № 64).

От представената документация за цитирания се установява интерес относно: екологичното образование, продуктивното обучение, етико-педагогическите проблеми в професионализма на педагогическите специалисти, сътрудничеството между семейството и училището, вкл. за интегрирането на деца-билингви и деца със специфични образователни потребности .

Не се откриват приноси в областта на андрагогическата теория и практика. Представеният сравнителен анализ между андрагогията като област на научно знание и дистанционното обучение (публикация № 71), както и историческият анализ на прехода от педагогика към андрагогия (публикация № 72) са по същество преглед на класически за тази научната област постановки. Неубедително е обоснован андрагогическият аспект на взаимодействие между учителя и родителите по време на родителски срещи чрез ключова цел „да се спечели родителят ” (публикация № 73).

В резюме към раздел IV.: Впечатлява, че кандидатът откроява приносен момент във всяка от своите публикации, а в повечето случаи – по два и повече приноса в публикация. Така се стига до откровени недоразумения, както в анотацията по публикации № 70, 53.

V. Научно-изследователска дейност, работа със студенти, нововъведения в методите на преподаване във висшето училище

Д-р Р. Стаматова е участвала в проектна дейност с практико-приложен характер, осъществявана чрез МОН, МТСП и БЧК. Не се посочва участие в научно-изследователски проекти. В този смисъл **не са удовлетворени изискванията на ПУРПНСЗД на Университет „проф. д-р Асен Златаров”, чл. 67 (1) т. 4.**

Д-р Радка Стаматова не представя списък с дипломанти и кръжочници. Приемам, че не е имала такива през четирите години на работата си като преподавател на хонорар във ВУ и **не са удовлетворени изискванията по чл.27(4) т.1(в) от ЗРАСРБ.**

Д-р Радка Стаматова не представя документи от организации за внедрени резултати, нито собствена справка за такива. **Не са удовлетворени изискванията по чл. 27(4) т.2(в) от ЗРАСРБ.**

В приложения документ «Приноси и анотации» с обем от 36 стр. д-р Радка Стаматова не е отбелязала иновационен аспект от своята преподавателска работа със студентите. Модел, метод или организационно нововъведение не се откриват вкл. при задълбочено разглеждане на трудовете, които е отбелязала като отнасящи се до направление «Андрагогика». **Не са удовлетворени условията по чл. 27(4) т.1(а) от ЗРАСРБ.**

В CV на кандидата са посочени 9 препоръки. Приложени на хартиен носител са 11 отзиви и становища, от тях четири лични от хабилитирани преподаватели, които **не представляват отзив на научна организация, каквито са изискванията на чл. 67 /2/т.12 от ПУРПНСЗД на университет „проф. д-р Асен Златаров“.** Останалите становища **не са от организации и лица с академичен профил.**

VI. Заключение

Кандидатурата на д-р Радка Мирчева Стаматова , представени чрез публикациите, преподавателският и профил, както и представените от нея отзиви на хабилитирани лица, насочват към заключение за профила на кандидата, приоритетно в областта на „Методиката на обучение по природознание и Дидактика.»

Съобразно /ПУРПНСЗД на Университет „проф. д-р Асен Златаров” чл. 67, ал. 1 т. 3, трудовете на д-р Стаматова не отговарят на изискванията да са „ тясно специализирани и по профила на обявения конкурс.“

Преподавателската и научна дейност на кандидатката ми дават основание да не препоръчам на уважаемото научно жури да избере д-р Радка Мирчева Стаматова за заемане на академичната длъжност “доцент” в Университет “проф. д-р Асен Златаров”

по: област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление
1.2. Педагогика, научна специалност 05.07.01. „Теория на възпитанието и дидактика
(Андрагогия и методика на възпитателната работа)”.

21. 01. 2018 г.

Рецензент:

гр. София

(проф. д-р И. Колева